

BEJAGING IS SELECTIEVER DAN BUMPER OF HEKWERK

Na eerdere standpuntbepalingen over onder andere het nulstandbeleid voor grofwild kwam de Jagersvereniging onlangs met een standpunt over een specifieke diersoort, namelijk het ree. 'We kregen vanuit het veld en van de jachtvertegenwoordigers in de faunabeheereenheden signalen dat er behoefte is aan een standpunt over reeën', zegt Laurens Hoedemaker, directeur van de Jagersvereniging. 'De Jagersvereniging is een belangenbehartigende organisatie die integraal nadenkt over alle aspecten van natuurbeheer, met name over de omgang met wild.' Een gesprek met Laurens Hoedemaker en verenigingsecoloog Wim Knol over de omgang met reewild in ons land.

Tekst Berend te Hennepe

Foto: Michael Migos

Doelstellingen

Het standpunt 'Reewild in Nederland' gaat uit van de huidige doelstellingen die ten grondslag liggen aan het reewildbeheer: een vitale populatie, voorkomen van aanrijdingen en preventie van schade aan landbouw en natuur. Hoedemaker benadrukt dat reewildbeheer altijd in samenhang met preventieve maatregelen moet worden gezien, ook in de faunabeheerplannen. Waarbij moet worden getoetst op nut, noodzaak en effectiviteit. Wim Knol: 'Veel partijen met weinig praktijkervaring roepen al snel om preventieve maatregelen. Maar jagers - die al tientallen jaren betrokken zijn bij reewildbeheer - weten onderhand uit ervaring wel wat goed werkt en wat niet. Het nemen van preventieve maatregelen klinkt heel sympathiek, maar ze moeten wel effectief en efficiënt zijn, gestoeld op praktijkinzichten. Anders gooi je heel veel tijd en geld weg.'

Staat het beheer van reewild ter discussie, gezien de rechtszaken die de afgelopen tijd in verschillende provincies zijn gevoerd?

Laurens Hoedemaker: 'Er zijn partijen die ten principale elke ontheffing voor het doden van dieren aanvechten. Of het nu om reeën, ganzen of welke soort ook gaat. De provincies moeten zich tegen die bezwaarschriften verweren. Niet in alle provincies is dat verweer even sterk gevoerd. Dat is begonnen in Zeeland, waar bezwaar is gemaakt tegen dierenwelzijn als grondslag voor reewildbeheer. Vervolgens heeft dat zich als een soort olievlekje uitgebreid naar andere provincies. In Drenthe bijvoorbeeld is de ontheffing op hetzelfde onderdeel gesneuveld. Daar staat tegenover dat het Faunabeheerplan in Gelderland de bezwaarprocedures met vlag en wimpel heeft doorstaan. Hierin staat dat reewild wordt beheerd omwille van de verkeersveiligheid, preventie van landbouw- en natuurschade en omwille van de belangen van het reewild zelf. Dus het kan wel, als je het maar goed onderbouwt.'

Brengt de wet Natuurbescherming wijzigingen met zich mee in het reewildbeheer?

Hoedemaker: 'Nee, helaas niet. De wettelijke bepalingen rond het populatiebeheer zijn nagenoeg ongewijzigd. We hadden graag gezien dat het ree, en ook andere wildsoorten in

Jagersvereniging presenteert standpunt over reewildbeheer

Nederland waar er meer dan voldoende van zijn, op de wildlijst geplaatst zouden worden. Wat ons betreft staat bejaging niet alleen in dienst van de eerder genoemde doelstellingen, maar is die ook te rechtvaardigen vanuit het perspectief van benutting. De omvang van de populatie laat benutting prima toe. Op die plekken waar benuttingsjacht alleen niet volstaat om balans te brengen tussen de verschillende doelstellingen - het voorkomen van aanrijdingen of preventie van landbouw- en natuurschade - kun je aanvullend populatiebeheer of schadebestrijding toepassen. Dat is de volgorde van de dingen waar we als Jagersvereniging voor zullen blijven pleiten. De basis is de jacht en daar waar nodig vindt aanvullend populatiebeheer of schadebestrijding plaats. Zo is het ook in de Europese richtlijnen vastgelegd.'

Kun je stellen dat de standpunten die de Jagersvereniging inneemt een consolidatie betekenen van de uitgangspunten van het huidige beheermodel, zoals draagkrachtberekeningen, tellingen, etc.?

Hoedemaker: 'Ja, maar we focussen in het standpunt niet zozeer op de onderbouwing van het reewildbeheer. We concentreren ons vooral op de vraag hoe je het reewildbeheer uiteindelijk uitvoert. Wie heeft welke rol en welke verantwoordelijkheden? Dit alles ter ondersteuning van de mensen die de jagersbelangen behartigen.'

Knol: 'Dat reewildbeheer moet worden onderbouwd is evident. Tellen, meten en wegen. Als je dat goed, consequent en gedegen doet, dan is daar prima *commitment* voor te krijgen. Maar we treden niet teveel in detail, dat roept slechts discussies op die niet passen binnen het bestek van een standpuntbepaling. Maar op de werkvloer moet de inhoudelijke discussie wel blijven plaatsvinden.'

Laurens Hoedemaker (l) en Wim Knol: 'De omvang van de reeënpopulatie laat benutting prima toe'

Foto: Meijco van Velzen

Over discussie gesproken, er bestaan verschillende opinies over de vraag op welk gebiedsniveau het meest adequaat invulling kan worden gegeven aan planmatig reewildbeheer. Wat is hierop de visie van de Jagersvereniging?

Wim Knol: 'Iedereen is het er over eens dat je reewildbeheer niet op jachtveldniveau moet bepalen. In de meeste gevallen zijn WBE's voldoende robuust van omvang om een reeënpopulatie adequaat te kunnen beheren. Waar dat nodig is, kunnen buur-WBE's het beheer op elkaar afstemmen. Je kunt natuurlijk naar nog grotere gebieden kijken, denk aan de leefgebiedbenadering. Grotere werkgebieden leiden tot knelpunten, zoals provinciale overschrijdingen, met allerlei administratieve rompslomp van dien. Je moet je afvragen welk doel dat dient en in hoeverre het ree of de jager daarmee gebaat is. WBE's zijn de platforms voor reewildbeheer - van tellingen tot toewijzing en afschotverantwoording - en dat is een goed werkend systeem.'

Sommige terreinbeheerders kiezen voor zogenoemd maatwerkbeheer als het gaat om het voorkomen van aanrijdingen met (ree)wild. Naast preventieve maatregelen om aanrijdingen te voorkomen, wordt het afschot toegespitst op zogenaamde 'hot spots', plekken waar veel aanrijdingen plaatsvinden. Waar pleit de Jagersvereniging voor in dit kader?

Knol: 'Er is wetenschappelijk onderzoek dat aantoont dat er een correlatie is tussen het aantal aanrijdingen en de dichtheid van reewild. Vanuit dat oogpunt moet je populatiebeheer integraal uitvoeren. Het is twijfelachtig of het gewenste effect wordt bereikt door alleen op die plekken waar veel aanrijdingen

Foto: Eline de Jong

plaatsvinden afschot te plegen. Bejaag je buiten deze gebieden het reewild niet, dan zal daar de dichtheid toenemen. Gevolg: nieuwe *hot spots* en vanuit het gebied met lage dichtheden ontstaat een aanzuigende werking. Straks ben je alleen nog maar bezig zwerfende *hot spots* achterna te lopen, telkens een pas te laat. Het is beter om preventief te werken door de populatie op een bepaald niveau te houden.'

Hoedemaker: 'De term hot spot-benadering suggereert dat op de plek waar de meeste aanrijdingen plaatsvinden een hoge concentratie reeën huist en dat je daar moet beheren. Maar het is waarschijnlijker dat op die plek migratieroutes van reeën kruisen met die van de mens.'

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat er een correlatie is tussen de dichtheid van reewild en het aantal aanrijdingen

Je kunt op die plekken elektronische wildwaarschuwingssystemen, ecoducten, rasters plaatsen...

Knol: 'Voor reeën is dat gezien hun landelijke verspreiding niet haalbaar. Bovendien staat uitrasteren haaks op de doelstellingen van het groene natuurnetwerk (EHS) dat natuurgebieden juist met elkaar wil verbinden.'
Hoedemaker: 'Er bestaat de merkwaardige premisse dat afschot per definitie slechter voor het welzijn van wilde dieren zou zijn dan andere maatregelen. Dat zie je in wetsteksten en ontheffingen: er mag pas geschoten worden als alle andere bevredigende maatregelen geen effect hebben gehad. Terwijl bijvoorbeeld het plaatsen van rasters terdege effect heeft op het welzijn van reewild: je maakt natuurlijk trekgedrag onmogelijk. En daarmee beperk je het dier in zijn zelfredzaamheid. Jagen is veel selectiever dan een hekwerk, het is slechts gericht op een specifieke soort. Een hek houdt daarentegen niet alleen reeën maar ook andere diersoorten tegen.'
Knol: 'In eerste instantie plaatst men een raster bij een knelpunt, maar reeën verplaatsen vervolgens hun wissel waardoor verderop aanrijdingen zullen plaatsvinden. Een onvermijdelijke hekkencultuur is het gevolg, waardoor je uiteindelijk tot grote omrasterde gebieden komt. Dit nog los van de kosten van aanleg, beheer en vervanging van rasters en hekken.'

Het plaatsen van een raster bij een knelpunt leidt in veel gevallen uiteindelijk tot grote omrasterde gebieden

Foto: Michael Migos

Hoe kan het dat in de huidige situatie jaarlijks zo'n 10.000 aanrijdingen met reewild plaatsvinden? Ligt dat aan de uitvoeringspraktijk of zijn er andere oorzaken aan te wijzen?

Knol: 'De reeënpopulatie is toegenomen, net als het auto- en treinverkeer en de registratie van valwild komt steeds beter op orde. Dat laatste is het zogenoemde waarnemerseffect.'

Je zou kunnen stellen dat als er niet gejaagd zou worden het aantal wildaanrijdingen nog veel hoger zou liggen?

Knol: 'Ja, dat kun je afleiden uit het eerder genoemde onderzoek naar de relatie tussen populatiedichtheid en aanrijdingen.'

Hoedemaker: 'Als ik moet kiezen tussen een ree schieten of het laten dood rijden, dan vind ik de eerste optie respectvoller voor het ree en prettiger voor de mens. Een aanrijding met een ree gaat vaak met een emotioneel trauma gepaard.'

Jacht is selectief: je weet op welk moment je een dier schiet. Terwijl bij een aanrijding bijvoorbeeld ook zogende reegeiten worden gedood, waarna de kalveren vervolgens verkommeren. Dan heb ik liever dat er actief beheerd wordt, zodat de populatie zodanig van omvang is dat die reegeiten niet doodgereden worden.'

Het plaatsen van rasters heeft terdege effect op het welzijn van reeën

Foto: Erik de Jonge

Er zijn ook terreinbeheerders die in sommige gebieden geen reewildafschot plegen omwille van de zichtbaarheid van de dieren. Is een betere zichtbaarheid van reewild alleen te bereiken door niet-bejaging?

Knol: 'Daar kun je een hele academische discussie over voeren. Er is weinig onderzoek gedaan naar het effect van niet-bejaging op zichtbaarheid van grofwild. Momenteel wordt dergelijk onderzoek op de Veluwe uitgevoerd door specialisten in het waarnemen van grofwild, terwijl je juist de zichtbaarheid voor het publiek wilt meten. Overigens vind ik 'beleefbaarheid' van het wild een betere term. 'Zichtbaarheid' impliceert dat je ergens naar toe gaat waar je gegarandeerd wild ziet. Daarvoor moet je in de dierentuin of het hertenkamp zijn. Beleefbaarheid impliceert dat je moeite moet doen, dat je sporen ziet, dat je de ene keer wel wild ziet en de andere keer niet.'

Voor zichtbaarheid moet je in de dierentuin of het hertenkamp zijn

Hoedemaker: 'Extreem hoge dichtheden door niet-bejaging vergroten zeker de zichtbaarheid, maar ik denk dat je die ook op andere manieren kunt bereiken. Bijvoorbeeld door uitgekende bejagingsmethoden waarbij het wild geen relatie legt tussen afschot en de mens en het toepassen van intervaljacht. Ook het gebruik van geluiddempers zou een bijdrage kunnen leveren aan de zichtbaarheid van wild. Daarnaast zijn er nog andere instrumenten waarmee je kunt sturen, zoals recreatieve zonerings, aanleg van wildakkers en rustgebieden. Nationaal Park De Hoge Veluwe levert het bewijs dat relatief lage dichtheden en intensief beheer wildzichtbaarheid niet in de weg staan.'

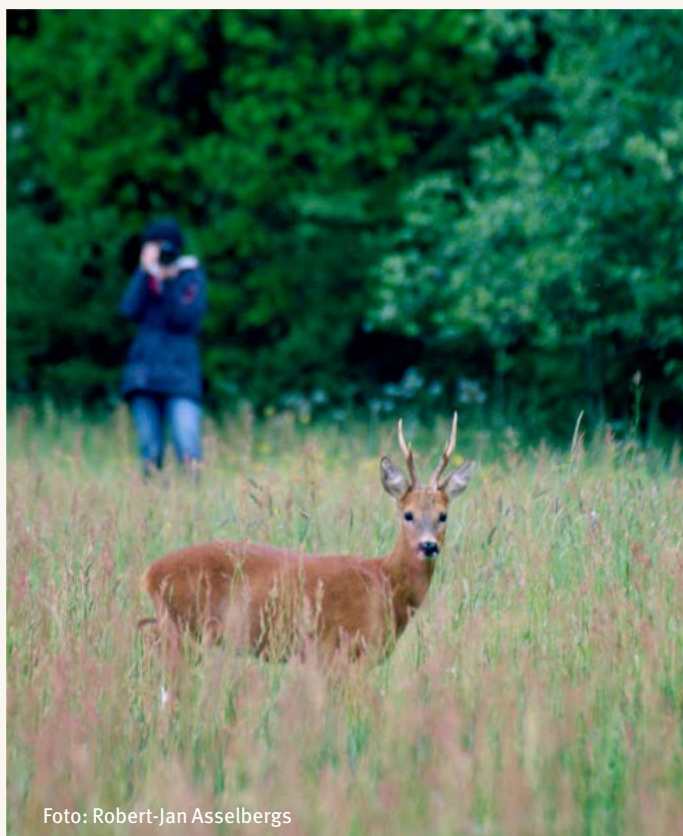

Foto: Robert-Jan Asselbergs

Het standpunt 'Reewild in Nederland' leest u op onze website: www.jagersvereniging.nl/reewild

Foto: Michael Migos

Door uitgekende bejagingsmethoden en doelgerichte landschapsinrichting kun je de zichtbaarheid van grofwild waarborgen